

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Державного закладу
«Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені
К. Д. Ушинського»

Андрій КРАСНОЖОН

« 26 » червня 2025 року

ВИСНОВОК

про дисертацію здобувачки наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Оксани Іванівни Чекан з теми «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації».

Витяг з протоколу № 1/1

засідання наукового (фахового) семінару Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
імені К. Д. Ушинського»

від 16 червня 2025 року

На засіданні були присутні: голова наукового (фахового) семінару, доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева, учений секретар наукового (фахового) семінару, кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Галіцан, доктори педагогічних наук, професори В. А. Балакірева, Л. І. Березовська, І. А. Княжева, О. А. Листопад, Т. Ю. Осипова, І. О. Пальшкова, О. В. Попова, Н. М. Черненко, О. І. Ордановська, кандидати педагогічних наук, доценти І. О. Бартенєва, О. П. Ноздрова, І. С. Артемьева, Л. А. Колбіна, Л. Г. Яновська, А. О. Яновський. Запрошена: доктор психологічних наук, професор Г. Б. Соколова.

СЛУХАЛИ: Обговорення дисертації здобувача наукового ступеня Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Оксани Чекан з теми «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації».

ВИСТУПИЛИ:

Голова наукового (фахового) семінару, доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева: пропоную присутнім заслухати доповідь здобувачки наукового ступеня Оксани Чекан за матеріалами дослідження і

здобувачки наукового ступеня Оксани Чекан за матеріалами дослідження і висловити свою думку щодо представленої роботи.

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол №16 від 29.05.2025р.).

Оксана Чекан: Проблема мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку, зокрема з розладами аутистичного спектра є предметом вивчення багатьох науковців у межах психології, педагогіки, лінгводидактики, спеціальної та інклюзивної освіти, нейропсихології тощо. Методику розвитку зв'язного мовлення нормотипових дітей дошкільного віку розкрито академіком Аллою Богуш та її науковою школою (Надія Луцан, Людмила Михайлова та ін.). У сфері інклюзивної освіти вагомим є науковий внесок у розвиток мовлення дітей з ООП Алли Колупаєвої, Валентини Тарасун та ін. Проблеми аутизму та первазивних розладів розвитку дітей досліджували українські вчені (Тетяна Скрипник, Віктор Синьов та ін.), а також зарубіжні (Ганс Аспергер, Лео Каннер, Лорна Вінг та ін.).

Натомість аналіз наукових джерел та сучасної практики впровадження інклюзивної освіти ЗДО засвідчив відсутність комплексного дослідження розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації, що зумовлює наявність низки суперечностей, які представлені на слайді.

Концепція дослідження. Стратегія розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації розглядається як цілеспрямований, керований і вимірюваний процес, що ґрунтується на методологічних, психолого-педагогічних та цифрово-технологічних концептах. Організація наявного процесу зумовлена сучасними трансформаціями в системі дошкільної освіти, зокрема цифровізацією освітнього простору, інклюзивною спрямованістю навчання та необхідністю розвитку мовленнєвої компетентності у дітей з аутистичними порушеннями. Розвиток зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями відбувається у процесі поєднання науково-теоретичних засад (методологічних, лінгвістичних, психолого-педагогічних, корекційних), адаптованих методичних підходів і можливостей цифрових засобів. Означена інтеграція дозволяє розробити адекватну модель розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації. У дослідженні розвиток зв'язного мовлення в умовах цифровізації розглядається як особистісно значущий і соціально зумовлений процес, органічний складник інклюзивного освітнього середовища закладу дошкільної освіти. Розвиток зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями забезпечується впровадженням експериментальної методики, що передбачає етапність, системність, емоційно безпечне середовище, цифрову підтримку та активну взаємодію між дитиною, педагогом і родиною.

У кореляції з концепцією дослідження сформульовано мету, об'єкт, предмет дисертаційної роботи.

Відповідно до першого завдання, з'ясовано методологічну платформу розбудови сучасної системи розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації. Методологічним підґрунтям експериментальної методики виступили діяльнісний, особистісно зорієнтований підходи та ігрова діяльність як підґрунтя розвитку зв'язного мовлення дітей з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації. Розкрито спеціальні принципи організації педагогічного процесу та діяльності його учасників в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра.

Реалізуючи друге завдання, визначено сутність понять «зв'язне мовлення», «аутистичні розлади», «засоби цифровізації», «розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра»; уточнено зміст понять «цифровізація», «аутизм», «інклюзія», «мовленнєва діяльність».

Задля реалізації третього завдання з'ясовано наявний стан розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації в сучасній педагогічній практиці, уточнено поняття «інклюзивне навчання». Позиціоновано комплексний аналіз цифровізації як ефективного засобу розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра, що зумовлює актуальність її впровадження в інклюзивну дошкільну освіту на національному та міжнародному рівнях. Здійснено аналіз міжнародного досвіду використання цифрових технологій у роботі з дітьми з аутизмом, зокрема в країнах Європейського Союзу (Фінляндія, Швеція, Ірландія та ін.), у яких цифровізація інклюзивної освіти є системним складником державної освітньої політики.

Відповідно до четвертого завдання, визначено й схарактеризовано педагогічні умови розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації.

Вирішуючи п'яте завдання, виокремлено критерії і показники розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації.

Схарактеризовано рівні розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра (відсутність мовлення, низький, задовільний та достатній).

Відповідно до шостого завдання, розроблено модель та експериментальну методику розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації, що передбачає поетапну реалізацію визначених педагогічних умов, з такими взаємопов'язаними етапами: пізнавально-мовленнєвий, діялісно-комунікативний, емоційно-етичний.

Метою першого пізнавально-мовленнєвого етапу було формування обізнаності дітей із засобами цифровізації (комп'ютер, планшет, ноутбук, айфон та смартфон), збагачення словника дітей назвами знайомих предметів, побудови простих поширених речень, розвиток зв'язного діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації.

Було проведено серію занять з дітьми з розладами аутистичного спектра щодо розвитку їхнього зв'язного мовлення засобами цифровізації в інклюзивній групі ЗДО («Подорож до країни Комп'ютерів», «Комп'ютер і безпека: що потрібно знати», «Як працює миша», «Робочий стіл комп'ютера» та ін.). На активізацію діалогу засобами цифровізації було проведено заняття: «Звідки взявся комп'ютер», «Комп'ютер допомагає» та ін. Під час занять застосовано такі методи: розповідь, бесіда з дітьми, дидактичні ігри, практична діяльність дітей на комп'ютері, планшеті, ноутбуці, айфоні чи смартфоні.

Зауважимо, що заняття з комп'ютером проводились з кожною дитиною індивідуально двічі на тиждень у першу половину дня. Також двічі на тиждень у другу половину дня проводили індивідуальні заняття із використанням комп'ютерно-дидактичних ігор. Заняття з усією групою, залучаючи дітей з аутизмом до спільної роботи, на першому етапі проводили у першу половину дня один раз на тиждень. Для зняття втоми після розумової праці дитини за персональним комп'ютером, планшетом чи ноутбуком використовувалися спеціальні фізичні вправи. Емоційному розвантаженню сприяло споглядання за живими рослинами та тваринами в акваріумах, тераріумах, вольєрах тощо. Тривалість кожного заняття 25-30 хвилин. Час перебування дитини за персональним комп'ютером, планшетом, смартфоном чи ноутбуком не перевищував 10 хвилин. У процесі заняття із дітьми проводився комплекс спеціальних вправ задля профілактики зорової та статичної втоми.

Реалізація першого пізнавально-мовленнєвого етапу розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації сприяла досягненню основних цілей. Завдяки системній роботі діти ознайомилися з комп'ютером, планшетом, ноутбуком, смартфоном, айфоном, навчилися упізнавати ці пристрої на зображеннях та в реальному житті, а також розширили уявлення про їхнє призначення. Важливим досягненням дітей стало збагачення їхнього словника термінами, пов'язаними з цифровими технологіями (комп'ютер, екран, миша, клавіатура, кнопка, програма, курсор тощо). Закріплення нових слів відбувалося засобами візуальних матеріалів, інтерактивних ігор та практичних завдань. Особлива увага приділялася розвитку діалогічного мовлення. Під час інтерактивних ігор та практичних завдань діти навчалися будувати прості поширені речення, відповідати на запитання, підтримувати діалог та брати участь у спільній діяльності. На першому етапі було реалізовано педагогічну умову – «спрямованість освітньо-виховного процесу інклюзивної групи ЗДО

на розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації».

Метою другого діяльнісно-комунікативного етапу було розвиток описового зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації.

Завдяки попереднім заняттям технічні навички у дітей-аутистів інклюзивної групи щодо використання цифрових технологій були вже достатньо розвинені, тому стало можливим впровадження розробленої авторської комп'ютерної програми «МовоГрай», що сприяло інтеграції цифрових технологій в освітній процес інклюзивної групи ЗДО. Комп'ютерна програма «МовоГрай» призначена для розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. Програма адаптована до особливостей сприйняття дітей з аутизмом та містить серію інтерактивних ігор, що сприяють розвитку описового зв'язного мовлення, збагаченню словникового запасу, розвитку діалогічного, монологічного мовлення тощо. Інтерактивні ігри комп'ютерної програми «МовоГрай» підвищували мотивацію дітей до навчання, а також забезпечували індивідуальний підхід до кожного учасника освітнього процесу.

Було проведено серію занять з дітьми з розладами аутистичного спектра щодо розвитку їхнього зв'язного описового мовлення засобами цифровізації в інклюзивній групі ЗДО. Заняття структуровані за тематикою відповідної кількості занять, матеріалів їх проведення, що мали на меті розвиток зв'язного описового мовлення за змістом комп'ютерної програми «МовоГрай», яка охоплювала такі теми: Знайомство – 4 заняття; Природа – 4 заняття та ін. Кожне заняття передбачає комп'ютерну гру (КП «МовоГрай») згідно з темою.

На цьому етапі значна увага приділялась розвитку здатності дітей щодо осмислення та вербалізації візуальної інформації у процесі перегляду, прослуховування й подальшого описування цифрових зображень та анімаційних фрагментів КП «МовоГрай». Використання цифрових технологій дозволило підвищити мотивацію дітей до комунікативної діяльності, збагатити їхній словниковий запас та сформувати вміння конструювати прості й поширені речення у процесі активної взаємодії. На цьому етапі впроваджено педагогічну умову «наявність позитивної мотивації щодо розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації».

Результати другого етапу дослідження засвідчили доцільність і результативність використання цифрових технологій у розвитку описового зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. Набуті мовленнєві навички, включаючи вміння розуміти та передавати зміст комп'ютерних зображень описовими засобами, використання цифрових технологій в активній ігровій діяльності стало підґрунтям для подальшого мовленнєвого розвитку дітей.

Мета третього емоційно-етичного етапу є розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації в активній комунікативно-мовленнєвій діяльності в різних мовленнєвих ситуаціях.

Зазначимо, що на емоційно-етичному етапі було проведено серію занять з розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації в активній комунікативно-мовленнєвій діяльності з різних тем за комп'ютерною програмою «МовоГрай». Подаємо зміст розвитку зв'язного мовлення дітей за тематичним принципом КП «МовоГрай». Темі: «Домашні улюбленці та дикі звірі» – 3 заняття; «Одяг та взуття» – 3 заняття; «Транспорт» – 2 заняття та ін.

Зазначимо, що заняття з комп'ютером проводились з кожною дитиною індивідуально один раз на тиждень у першу половину дня, та один раз на тиждень у другу половину дня проводили індивідуальні заняття із використанням комп'ютерних ігор у межах комп'ютерної програми «МовоГрай». Заняття з усією групою із залученням дітей з аутизмом до спільної роботи на третьому етапі проводили в першу половину дня тричі на тиждень. Для інтеграції цифрових технологій до освітнього процесу до змісту кожного заняття було включено комп'ютерні ігри комп'ютерної програми «МовоГрай», що сприяло закріпленню мовленнєвих моделей, збагаченню лексичного запасу та розвитку соціально-комунікативних умінь дітей в ігровій взаємодії.

Для ефективного засвоєння матеріалу та індивідуалізації освітнього процесу після групових занять додатково проводилась індивідуальна робота з дітьми з аутизмом, яка передбачала повторне опрацювання мовленнєвих моделей, закріплення засвоєної лексики, відпрацювання навичок комунікації та розвиток зв'язного мовлення в ігрових та інтерактивних завданнях.

Зазначимо, що в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра на заняттях значну увагу приділяли позитивній мотивації, а також використання позитивних спонукальних прийомів, які заохочували б дитину до спілкування та викликали почуття радості, здивування, піднесеності, успішності тощо. Так, однією із ефективних форм роботи розвитку зв'язного мовлення було інсценування відомої дітям казки із легким і веселим сюжетом – «Курочка Ряба». Інсценізацію було використано в ході заняття «Свійські та дикі птахи», яке проходило у формі гри, а діти виступали в ролі персонажів казки, використовуючи як традиційні мовні засоби, так і цифрові інструменти. Перед виставою всі діти інклюзивної групи (як нормотипові, так і діти з розладами аутистичного спектра) працювали з інтерактивними картками на планшеті, де їм пропонувалося скласти репліки для своїх персонажів або обрати відповідні емоційні реакції задля різних ситуацій у казці. У процесі інсценізації казки діти мали змогу виявити свою фантазію і творчість. Асистент виховательки допомагала дітям з розладами аутистичного спектра, підказуючи репліки, висловлювати свої думки ще й мімікою чи рухами. Завдяки підтримки цифрових технологій, діти-аутисти

змогли більш вільно інтегруватись у процес гри, застосовувати зображення або голосові підказки задля кращого розуміння контексту сцени.

Третій – емоційно-етичний етап був спрямований на залучення батьків до спільної мовленнєво-ігрової діяльності з розвитку зв'язного мовлення засобами цифровізації. У межах дослідно-експериментальної роботи було організовано взаємодію з батьками дітей-аутистів старшого дошкільного віку, які отримували освітні послуги в інклюзивних групах ЗДО. Для підготовки до роботи з дитиною, напередодні було проведено індивідуальні бесіди з батьками. Окремо було узгоджено графік занять, щоб батьки могли планувати свою участь у спільній діяльності з дитиною.

Робота з батьками стала важливим складником освітньо-виховного процесу, оскільки їхнє залучення до мовленнєво-ігрової діяльності сприяло закріпленню набутих навичок у домашньому середовищі. Взаємодія з дорослими та однолітками, реалізована через цифрові засоби, допомогла дітям поступово долати мовленнєві бар'єри, формуючи усталену мотивацію до спілкування. Розвиток адекватної самооцінки та взаємооцінки став ще одним важливим результатом емоційно-етичного етапу. Використання ігрових цифрових завдань із можливістю оцінювання власних успіхів сприяло усвідомленню дітьми своїх досягнень, що позитивно позначилося на їхній впевненості у власних мовленнєвих здібностях.

За результатами прикінцевого етапу експерименту виявлено, що у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра експериментальної групи відбулися суттєві позитивні зміни у рівнях розвитку зв'язного мовлення.

Достовірність здобутих експериментальних даних підтверджено застосуванням методу математичної статистики (t-критерій Ст'юдента). Доведено доцільність реалізації моделі, експериментальної методики та педагогічних умов щодо розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації. Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні проблеми розвитку зв'язного мовлення дітей молодшого та середнього дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації; залученні батьків до цифрових мовленнєвих практик у межах сімейного виховання; міждисциплінарному аналізі використання цифрових засобів (логопедія, психологія).

Дякую за увагу!

Після доповіді було поставлені запитання.

Доктор педагогічних наук, професор Т. І. Койчева: Оксано Іванівно, хто з українських учених досліджував розвиток мовлення дітей дошкільного віку.

Оксана Чебан: Дякую. Зазначимо, що найбільш активно в дошкільній науковій галузі представлено наукову школу академіка А.Богущ. Дослідження розвитку мовлення здійснювалось у таких напрямках: розвиток

зв'язного мовлення дітей дошкільного віку в різних видах діяльності: мовленнєво-ігровій (Н.Луцан), продуктивно-творчій (Т.Постоян), образотворчій (В.Баранова), мовленнєво-творчій діяльності (Н.Гавриш); розвиток зв'язного розмовного й описового мовлення на емоційно-генетичному та художньо-естетичному підґрунті (С.Ласунова, Н.Малиновська, Л.Михайлова).

Доктор педагогічних наук, професор Т. Ю. Осипова: У мене до вас суміжне запитання: хто досліджував особливості розвитку зв'язного мовлення дітей з аутистичними порушеннями в зарубіжній науці?

Оксана Чекан: Дякую. У міжнародній науковій традиції визначний внесок у вивчення розладів спектра аутизму (РАС) зробили такі вчені: Лео Каннер – уперше описав ранній дитячий аутизм як клінічний феномен; Ганс Аспергер – обґрунтував типологію дітей із соціальними й комунікативними труднощами, згодом визнану як синдром Аспергера; Лорна Вінг – розширила уявлення про РАС, запровадивши концепцію "аутистичного спектра"; Саймон Барон-Коен – вивчав когнітивні та нейропсихологічні аспекти аутизму; Джеральдін Доусон – досліджувала нейронаукові основи аутизму та ефективність ранніх втручань.

Доктор педагогічних наук, професор В. А. Балакірєва: Оксано Іванівно, чи класифікували ви види мовленнєвих порушень дітей-аутистів? Якщо так, то назвіть основні види мовленнєвих порушень у дітей-аутистів?

Оксана Чекан: Дякую. Мовленнєві порушення у дітей-аутистів охоплюють порушення різного ступеня: порушення мовлення як результат затримки розвитку (недорікуватість, фізіологічна ехोलалія, бідність запасу слів тощо); мовні порушення у зв'язку із затримкою розвитку свідомості, зокрема займенника «Я» у неправильному вживанні займенників і дієслівних форм; мовні порушення кататонічної природи (ехолалії, внутрішнє мовлення, загасаюче, мутизм, скандування, розтягнута або прискорена звуковимова, порушення тональності, темпу, тембру мовлення тощо); психічного регресу (поява мовлення довербального фонематичного рівня); розлади мовлення, пов'язані з патологією асоціативного процесу (порушення смислового боку мовлення у вигляді незавершених, непослідовних асоціацій тощо).

Кандидат педагогічних наук, доцент Л. А. Колбіна: Розкрийте більш детально зміст і структуру програми «МовоГрай».

Оксана Чекан: Дякую. Комп'ютерна програма (КП) «МовоГрай» складається із 8-ми модулів: Знайомство, Вікно у світ природи, Домашні улюбленці та дикі звірі, Одяг та взуття, Трудова діяльність дорослих, Анатомія людського тіла. Особиста гігієна, Транспорт, Іграшки та ігри.

На кожен модуль відведено відповідну кількість занять.

КП «МовоГрай» до кожного із занять згідно з тематикою подано комп'ютерну гру щодо розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями.

До прикладу – Тема 1. Знайомство (Мова моїх батьків — українська, Встановлення контактів між людьми, Мій дім. Мої рідні, Моє село. Моє місто). Тема 2. Вікно у світ природи (Пори року, Кольори. Аналіз предметів

за кольорами, Подарунки природи: овочі та фрукти, Квіти). Тема 3. Домашні улюбленці та дикі звірі (Свійські та дикі тварини, Свійські та дикі птахи, Казка «Рукавичка», Хто що говорить?). Тема 4. Одяг та взуття (Одяг, Взуття, Одяг згідно пори року). Тема 5. Трудова діяльність дорослих (Професії мешканців села, Поведінка в громадських місцях, Зайва професія). Тема 6. Анатомія людського тіла. Особиста гігієна (Будова тіла людини, Особиста гігієна людини, Знайди частину тіла). Тема 7. Транспорт (Засоби пересування, Світлофор та правила дорожнього руху). Тема 8. Іграшки та ігри (Моя найкраща іграшка, Візит до магазину іграшок).

При потребі дитина може повернутися до попереднього етапу роботи та пройти його повторно. Проте, пропустити якийсь із поданих етапів роботи у КП «МовоГрай» програма не дозволяє, що вважається одним із позитивних моментів цієї комп'ютерної програми.

Всі компоненти програми озвучені, містять музику, звуки, голосові коментарі, елементи схвалення. Завдання описані на кожному етапі у такий спосіб, що закадровий словесний супровід можна відключити або зупинити й дорослі (спеціальні педагоги чи батьки) можуть взяти на себе роль коментатора-помічника.

Зручним в додатку також є те, що у кожній грі є свій колір це допомагає дітям легко розпізнавати тип завдання. У верхній частині кожної теми подано значок ока. Натиснувши на нього, ви відкриєте корисне відео з вправами для очей це чудова пауза між завданнями для збереження здоров'я зору.

Доктор педагогічних наук, професор О. В. Попова: Яку роль було відведено асистенту вихователя у Вашій роботі?

Оксана Чекан: Дякую. Асистент вихователя відігравав багатофункціональну роль: педагогічна підтримка: надавав допомогу у виконанні ігрових завдань, пояснював правила, добирав відповідні мовленнєві конструкції для знайомства, опису об'єктів, підтримки діалогу; емоційно-мотиваційна підтримка: забезпечував зворотний зв'язок, заохочував до вербальної активності, підтримував позитивну мотивацію, що сприяло зниженню тривожності та підвищенню самооцінки дитини; соціалізація: допомагав аналізувати зображення та правильно інтерпретувати соціальні ситуації; комунікація: підказував репліки під час інсценування казок, сприяв розвитку зв'язного мовлення через використання міміки, жестів і діалогів; супровід під час індивідуальних занять: постійно перебував поруч із дитиною під час індивідуальної комп'ютерно-дидактичної роботи, сприяючи засвоєнню матеріалу.

Кандидат педагогічних наук, доцент Л. Г. Яновська: Хто з українських учених досліджує проблему цифровізації освіти?

Оксана Чекан: Дякую. У колі вчених України, які працюють над проблемою цифровізації та впровадженням цифрових технологій у сфері освіти, необхідно виокремити таких дослідників, як В.Биков, М.Жалдак, М.Кадемія, Т.Койчева, М.Лещенко, С.Литвинова, Н.Морзе, О.Овчарук, О.Пінчук, О.Сакалюк, О.Спірін, М.Шишкіна та ін.

Доктор педагогічних наук, професор О. І. Ордановська: Назвіть, будь ласка, наявні програми з розвитку мовлення дітей з аутистичними порушеннями.

Оксана Чекан: Дякую. У сучасній спеціальній педагогіці існує низка програм, спрямованих на розвиток мовлення у дітей з аутистичними порушеннями. Однією з таких є програма «Розквіт», автором якої є Т. Скрипник. Вона розроблена для дітей дошкільного віку з аутизмом і передбачає використання цифрових варіантів піктограм та електронних тестів як технічного супроводу. Ще одним прикладом є програма розвитку дітей дошкільного віку із спектром аутичних порушень, авторами якої виступають Д. Шуженко, К. Островська та Ю. Рибак. Ця програма також зорієнтована на дітей дошкільного віку з аутизмом і доповнена цифровими піктограмами, електронними тестами та розвивальними комп'ютерними іграми.

Хоча деякі програми орієнтовані не виключно на дітей з аутизмом, але можуть бути адаптовані для цієї цільової групи. Наприклад, програмно-методичний комплекс «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення» (автор Л. Трофименко) використовує мультимедійні засоби, зокрема програму «Живий звук» та презентації Microsoft PowerPoint. Схожий мультимедійний супровід застосовується у програмі «Стежки у світ» (автори В. Жук, С. Литовченко, Н. Максименко), яка спрямована на дітей зі зниженим слухом.

Крім того, програма «Довкілля і розвиток мовлення», розроблена А. Міненком і О. Мякушом для дітей з розумовою відсталістю, передбачає знайомство дітей з персональним комп'ютером, використання презентацій PowerPoint та звукових записів для наслідування й розвитку слухової пам'яті. Усі вищезгадані програми демонструють інтеграцію цифрових технологій у навчально-корекційний процес, що сприяє підвищенню ефективності мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Галіцан: Схарактеризуйте технічні складники робочого місця для ефективного впровадження КП «МовоГрай» у корекційно-розвивальну діяльність.

Оксана Чекан: КП «МовоГрай» можна використовувати як в мобільній АРК-версії для Android-пристроїв, так і у вебверсії, що доступна на будь-якому сучасному пристрої з браузером. Складові робочого місця включають: планшет або мобільний пристрій з операційною системою Android 9.0 або вище. Мінімальні технічні характеристики: процесор Octacore з частотою 1,9 ГГц або вище, графічний процесор 800 МГц або вище, оперативна пам'ять від 4 ГБ, вільне місце на ROM 200 МБ, підтримка бездротових мереж GPRS, 3G, LTE, Wi-Fi; ноутбук або персональний комп'ютер з процесором AMD Ryzen 3 2200U або потужнішим, відеокарта від 1 ГБ, оперативна пам'ять не менше 4 ГБ, операційна система Windows 10 або вище, мінімальна роздільна здатність екрана 1280×720, наявність звукової карти, встановлений MS Office та будь-який сучасний веб-браузер; клавіатура, маніпулятор «миша»; акустична система, мікрофон.

В обговоренні взяли участь:

Рецензент, доктор педагогічних наук, професор О. А. Листопад:

Актуальність теми дисертаційного дослідження Чекан Оксани Іванівни зумовлена сучасними викликами і трансформаціями, а також потребою у зміцненні науково обґрунтованих підходів до мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами, зокрема дітей з аутистичними порушеннями. У контексті стрімкого розвитку цифрових технологій виникає необхідність у пошуку ефективних методів інтеграції цифрових ресурсів у корекційно-розвивальну роботу, що сприятиме підвищенню якості освітнього процесу та інклюзивного середовища. Проблема розвитку зв'язаного мовлення у дітей з аутизмом залишається недостатньо дослідженою в умовах цифровізації освіти, що й обумовлює важливість та своєчасність обраної теми. Саме тому рецензоване дослідження є на часі, відповідає нагальним потребам розвитку зв'язаного мовлення дітей дошкільного віку.

Цілісно оцінюючи зміст і структуру дисертаційного дослідження О. І. Чекан, слід підкреслити, що дисертанткою переконливо, аргументовано, послідовно та з високим рівнем доказовості здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз проблеми розвитку зв'язаного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями. У роботі запропоновано оригінальну наукову концепцію, яка полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці комплексу методологічних, теоретичних і прикладних засад реалізації зазначеного процесу в умовах цифровізації освітнього середовища. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови, розроблено авторську методику, адаптовану до потреб дітей із розладами аутистичного спектра, яка передбачає використання цифрових ресурсів як інструментів мовленнєвого розвитку, що свідчить про новизну, практичну значущість та високу наукову цінність дослідження.

Загалом слід відзначити, що дисертаційне дослідження О. І. Чекан виконане на високому науковому та методологічному рівні, відповідає сучасним вимогам до здобуття наукового ступеня та вирізняється комплексним підходом до розв'язання актуальної педагогічної проблематики. Зміст дисертаційної роботи засвідчує глибоке опанування дисертанткою теоретичним підґрунтям досліджуваної проблеми, ґрунтовне знання методології наукового пошуку, а також високий рівень володіння методами організації та реалізації педагогічного експерименту в контексті спеціальної освіти й цифровізації освітнього середовища.

Аналіз змісту дисертації, а також наукових публікацій, підготовлених авторкою в процесі дослідження, свідчить про високий ступінь обґрунтованості сформульованих теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій. Отримані результати емпіричного дослідження відзначаються науковою новизною, достовірністю та вірогідністю, що зумовлено правильно обраною стратегією дослідження, виваженістю експериментальної бази та коректністю використаних статистичних методів обробки результатів.

Структура дисертаційної роботи є чіткою, логічно впорядкованою та повною мірою відповідає меті, завданням і предмету дослідження. Кожен розділ та підрозділ гармонійно інтегрований у загальну логіку наукового викладу, а формулювання висновків та узагальнень є концептуально завершеними, доказовими й практично значущими. Варто також підкреслити збалансованість та системність викладу матеріалу в межах окремих структурних елементів роботи, що сприяє цілісному сприйняттю наукового доробку та підтверджує високий рівень підготовки здобувачки.

Методологічна основа дисертаційного дослідження О. І. Чекан відзначається ґрунтовністю та цілісністю, що забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості отриманих результатів. Дисертанткою комплексно залучено низку взаємопов'язаних і взаємозумовлених наукових підходів, кожен із яких відіграє суттєву роль у розкритті проблематики розвитку зв'язаного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації (особистісно-зорієнтований і діяльнісний підходи). Залучення означених методологічних підходів засвідчує глибоку продуманість і цілісність концептуальних засад дисертаційного дослідження та значною мірою визначає його наукову новизну й практичну значущість.

Аналіз тексту дисертації вможливив висновок про наукову обґрунтованість і достовірність отриманих авторкою результатів завдяки застосуванню комплексу методів наукового дослідження. Відзначаємо чітко сформований підхід до організації педагогічного експерименту. Достовірність отриманих емпіричних даних забезпечено, зокрема, обґрунтованою критеріальною базою дослідження (когнітивно-мовленнєвий, комунікативно-діяльнісний, емоційно-етичний), виваженим добром учасників експерименту, репрезентативністю вибірки (25 вихователів інклюзивних груп, 25 батьків дітей, у яких наявні аутистичні порушення і вони відвідують заклади дошкільної освіти; 25 асистентів вихователки інклюзивної групи закладу дошкільної освіти; 50 дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями, які відвідують заклади дошкільної освіти в Закарпатській, Кіровоградській, Одеській, Волинській, Сумській, Київській, Рівненській областях), а також застосуванням порівняльного аналізу результатів, отриманих у межах однієї вибірки респондентів до і після впровадження розробленої методики, що додатково підвищило надійність висновків. Суттєвого значення набуло також використання валідних методів збору і аналізу даних, поєднання кількісного та якісного підходів до обробки експериментальних результатів, а також застосування методів математичної статистики, зокрема використання параметричного t-критерію Стюдента.

Дисертаційне дослідження О. І. Чекан містить нові, раніше не захищені наукові положення, а його результати вможливають розв'язання проблем і відкривають нові перспективи у сфері розвитку зв'язаного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації. Дисертанткою уперше розроблено й науково обґрунтовано концепцію розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з

аутистичними порушеннями засобами цифровізації, що охоплює методологічний (особистісно-зорієнтований і діяльнісний підходи), теоретичний (педагогічні умови, зміст мовленнєвого розвитку), технологічний (модель та експериментальна методика). У дисертації схарактеризовано психолого-педагогічні засади розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями; розкрито сутність понять «зв'язне мовлення», «аутистичні розлади», «засоби цифровізації», «розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями».

Дисертаційне дослідження О. І. Чекан має значну практичну цінність для вдосконалення системи розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями в умовах цифровізації освітнього середовища. Авторкою розроблено, експериментально перевірено та впроваджено методику розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра, яка структурована за трьома взаємопов'язаними етапами: пізнавально-мовленнєвим, діялісно-комунікативним та емоційно-етичним. Практичну значущість роботи суттєво підсилює створення та апробація авторської комп'ютерної програми «МовоГрай», що функціонує як ефективний дидактичний засіб для організації цілеспрямованої педагогічної взаємодії з дітьми з аутистичними порушеннями. Результати дослідження мають потенціал до широкого впровадження в корекційно-розвивальну практику закладів дошкільної освіти.

У межах дисертаційного дослідження дисертанткою розроблено авторську освітню програму, що включає три змістові тематичні розділи: «Ознайомлення дітей із персональним комп'ютером, планшетом, ноутбуком, смартфоном та айфоном», «Засоби цифровізації у дії», «Розвиток зв'язного мовлення засобом комп'ютерної програми «МовоГрай». Кожен із розділів структуровано відповідно до освітніх цілей і містить тематичний зміст занять, конкретизовані освітні завдання, систему методів і прийомів розвитку зв'язного мовлення, добірку опорної лексики, дидактичні матеріали, а також цифрові засоби супроводу освітнього процесу.

Розроблена програма адаптована до особливостей сенсорного сприймання, пізнавальної активності та комунікативних можливостей дітей з аутистичними порушеннями. Її реалізація передбачає поетапне формування мовленнєвих умінь із використанням ігрових форм організації діяльності, цифрових вправ, мультимедійних сценаріїв, які сприяють формуванню позитивної мотивації до мовленнєвого самовираження, зниженню рівня тривожності під час комунікативної взаємодії, активізації діалогічного та монологічного мовлення. З метою ефективного впровадження програми в освітню практику підготовлено методичні рекомендації щодо використання комп'ютерної програми «МовоГрай» як дидактичного інструмента розвитку мовлення дітей з аутистичними порушеннями.

Наукові результати дисертаційного дослідження відображено у 56 наукових публікаціях, серед яких: 25 статей, опублікованих у фахових

виданнях України; 5 монографій (з них 4 – колективного авторства); 3 статті у виданнях, що індексуються в міжнародній наукометричній базі Web of Science; 3 статті у виданнях, індексованих у базі Scopus; 2 статті в наукових періодичних виданнях зарубіжних країн (Польща); 25 публікацій апробаційного характеру; 6 навчально-методичних посібників; а також розроблено одну програму розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації (комп'ютерна програма «МовоГрай»). Матеріали дисертації отримали належну апробацію: основні положення та результати дослідження презентовано і обговорено на науково-практичних конференціях різного рівня. Аналіз змісту, тематики та спрямованості публікацій засвідчує їхню відповідність основним положенням дисертації та її структурним складовим, зокрема висвітлення питань розвитку зв'язаного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації. Відзначимо також високу публікаційну активність та широку географію апробації результатів дослідження.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за доцільне окреслити низку дискусійних положень і зауважень до дисертаційної роботи, що, на нашу думку, не применшуючи її цінності, можуть стати підґрунтям для подальшого вдосконалення й розвитку наукової тематики дослідження.

1. У дисертаційному дослідженні, присвяченому теоретико-методологічним засадам розвитку зв'язаного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації, доцільним є визначення на підставі отриманих емпіричних даних основних тенденцій і закономірностей у розвитку зв'язного мовлення в умовах використання цифрових технологій. Такий підхід дозволяє не лише описати наявні феномени, але й розкрити внутрішні механізми мовленнєвого розвитку зазначеної категорії дітей, встановити причинно-наслідкові зв'язки між використанням конкретних цифрових засобів і динамікою мовленнєвих змін, а також забезпечити наукову обґрунтованість запропонованих методичних рішень.

2. Доцільно при аналізі теоретико-методологічних засад розвитку зв'язаного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації застосовувати кореляційний аналіз, оскільки він дозволяє виявити статистично значущі взаємозв'язки між окремими компонентами мовленнєвого розвитку та впливом цифрових інструментів. Такий підхід забезпечує більш глибоке розуміння ефективності цифрових засобів у корекційно-розвивальній роботі, сприяє обґрунтуванню педагогічних інтервенцій і дозволяє сформувати цілісну картину впливу цифровізації на динаміку розвитку зв'язаного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями.

3. У поданій дисертаційній роботі виявлено низку технічних недоліків (огріхів), що потребують усунення з метою дотримання академічних вимог до оформлення наукового тексту.

Висловлені пропозиції, однак, не знижують високої теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки.

Загальний висновок: дисертація Чекан Оксани Іванівни «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації» за змістом, завершеністю, достовірністю отриманих результатів та новизною відповідає вимогам до докторських дисертацій згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. МОН України щодо докторських дисертацій, а її автор Чекан Оксана Іванівна на рекомендацію до розгляду її дисертації, після доопрацювання, у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)».

Рецензент, доктор педагогічних наук, професор Н. М. Черненко: Актуальність дисертаційного дослідження Чекан Оксани на тему «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації» зумовлена низкою об'єктивних чинників, що стосуються як загальнодержавних, так і професійно-педагогічних контекстів.

По-перше, у процесі реформування та цифрової трансформації освітньої галузі України особлива увага приділяється інклюзивній освіті, зокрема забезпеченню рівних умов для розвитку й навчання дітей з особливими освітніми потребами. Однією з найвразливіших категорій у цьому контексті є діти з аутистичними порушеннями, які потребують індивідуального підходу, ефективних засобів мовленнєвої підтримки та сучасних освітніх технологій. По-друге, сучасна педагогічна наука та практика дедалі більше орієнтуються на цифрові інструменти як засіб інтенсифікації освітнього процесу, а також розвитку компетентностей, зокрема — комунікативної. Водночас питання цілеспрямованого розвитку зв'язного мовлення в дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями за допомогою цифрових ресурсів ще недостатньо вивчене як у вітчизняному, так і в зарубіжному науковому дискурсі. Існуючі дослідження мають фрагментарний характер, не забезпечують системного підходу до розв'язання проблеми, що знижує ефективність професійної підготовки педагогів до роботи з такими дітьми.

Таким чином, дослідження О. Чекан є своєчасним, соціально значущим та науково обґрунтованим кроком у напрямі інтеграції цифрових технологій в систему дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, а також у справу підвищення професійної компетентності педагогів інклюзивного спрямування. Відтак, виконана дисертаційна робота є актуальною та доцільною до наукового пошуку.

Структура дисертації є досить виваженою і відповідає чинним вимогам. Відповідно до мети дослідження визначено його завдання і цілком слушно дібрано методи їх реалізації.

Щодо наукового апарату дослідження, то його об'єктом є процес розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації, а предметом – зміст та експериментальна методика розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації.

Цінною в науковому сенсі є концепція дослідження, її методологічний концепт та розроблена методика, що утворюють взаємопов'язану цілісність.

Реалізація авторського наукового пошуку обраної проблеми відображена в науковій новизні дослідження. Воно є оригінальною, завершеною науковою працею, що має суттєву практичну значимість. Усі завдання розв'язані, аргументовані на теоретичному й емпіричному рівнях, і представлені у висновках. Їх об'єктивність підтверджена репрезентативністю вибірки, коректним використанням статистичних методів обробки даних.

Позитивним моментом є широка апробація результатів наукового дослідження (автор взяв участь у більш ніж 25 науково-практичних конференціях і форумах різного рівня), має 56 публікацію з теми дисертаційного дослідження, із яких 25 статей у фахових наукових виданнях України, 3 наукових журналах, проіндексованих у міжнародних наукометричних базах Scopus і Web of Science, 2 статті – у наукових періодичних виданнях інших країн (Ченстохов, Польща), 5 монографій (4 колективні).

Заслужують схвалення 6 навчально-методичних посібників, 1 програму розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації (комп'ютерна програма «МовоГрай»), 1 свідоцтво про державну реєстрацію авторського права на твір (КП «МовоГрай»).

Матеріали дослідження систематизовані в дисертації за п'ятьма розділами, назви яких висвітлюють його етапи. Так, у першому розділі «Психолого-педагогічні засади розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку» авторкою зроблено суттєвий науковий екскурс у хронологію дослідження проблеми розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку. Ретельно проаналізовано всі основні дослідження з цієї проблеми.

Другий розділ «Методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації» обґрунтовано методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями через використання таких методологічних підходів, як діяльнісний, особистісно зорієнтований.

У третьому розділі «Цифровізація як засіб розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями» обґрунтовано комплексний аналіз цифровізації як ефективного засобу розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями, впровадження її в інклюзивну дошкільну освіту на національному та міжнародному рівнях.

Четвертий розділ «Стан розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації у сучасній педагогічній практиці» присвячений висвітленню програмно-методичне забезпечення розвитку зв'язного мовлення дітей з ООП, визначено сучасний стан підготовки вихователів, батьків та асистентів вихователки до роботи з розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації, обґрунтовано педагогічні умови розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації.

У п'ятому розділі «Експериментальна методика розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації» схарактеризовано й обґрунтовано методику розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації, розкрито експериментальну методику її реалізації та здійснено перевірку її результативності.

Неабияку практичну цінність має методичний матеріал, поданий у додатках. Проте дисертаційна робота не позбавлена технічних та стилістичних огріхів, є певні дискусійні моменти, що потребують уточнення і доопрацювання. Представляю їх за логікою викладу матеріалу в дослідженні, що подано на рецензування.

1. У процесі рецензування структури першого розділу наукової роботи було виявлено низку зауважень дискусійного характеру, які потребують обговорення та усунення з метою дотримання вимог до оформлення та логіко-змістової узгодженості викладу матеріалу. По-перше, рекомендую інтегрувати зміст підпунктів (1.2.1, 1.2.2, 1.3.1) у відповідні параграфи (1.2, 1.3), або підвищити рівень кожного підпункту до самостійного параграфа з відповідною нумерацією. Параграф 1.4 «Специфіка інклюзивної освіти в сучасних закладах дошкільної освіти» варто було б замінити інклюзивну освіту на інклюзивне навчання, що сприятиме уникненню тавтології у назві, тим більше у параграфі увагу приділено саме інклюзивному навчанню.

2. На стор. 47-51 подано всебічний аналіз наукових поглядів Л. Калмикової на мовленнєву діяльність, що є важливою теоретичною базою для подальших прикладних досліджень, зокрема в контексті роботи з дітьми з аутизмом. Водночас рекомендовано узагальнити частину описів і уникати дублювання, щоб покращити логіку викладу. Увесь текст побудований виключно на матеріалі Л. Калмикової, було б доцільно в окремому абзаці зазначити, як концепція вченої співвідноситься з ідеями інших вітчизняних або зарубіжних дослідників, додати порівняльний аналіз або критичний погляд на концепцію Л. Калмикової. На стор.142 визначено чотири етапи становлення теорії аутизму, і не зрозуміло, чому їх характеристика завершується у період 1950-1990 роки. Необхідно додати інформацію про сучасний період.

3. На стор. 169 зазначені положення, що регулюють діяльність інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти лише листом МОН від

13.11.2018 № 1/9-961 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти». Водночас необхідно до тексту дисертації додати діючі нормативні акти, зокрема Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти», наказ МОН від 09 грудня 2024 року № 1713 «Про затвердження Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту» тощо.

4. Параграф 3.2 «Зарубіжний досвід використання засобів цифровізації в інклюзивній дошкільній освіті» – інформативно важливий, однак назва не акцентує на розвитку зв'язного мовлення, що може викликати дисонанс із загальною проблематикою дослідження. Варто уточнити, наприклад: *«Зарубіжний досвід цифрової підтримки розвитку мовлення в умовах інклюзивної дошкільної освіти»* і прибрати ті держави, які не мають досвіду цифрової підтримки розвитку мовлення.

5. На нашу думку, на стор. 507, рис. 5.1. «Модель розвитку...» потребує доопрацювання як технічно (відсутність усіх стрілок і взаємозв'язку), так і змістово (додати цілі кожного етапу, не зрозуміло як формуються заявлені критерії).

Загальний висновок: дисертаційне дослідження О. Чекан відповідає чинним вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 17.11.2021р. №1197, є завершеним і самостійним, має наукову новизну і практичне значення та може бути рекомендоване до захисту зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).

Рецензент, доктор психологічних наук, професор Г. Б. Соколова:

У сучасному суспільстві спостерігається стрімке зростання кількості дітей з аутистичними порушеннями, що обумовлює потребу в розробці ефективних підходів до їхньої освіти та розвитку. Одним із ключових завдань у роботі з такими дітьми є формування зв'язного мовлення, яке є базовою умовою повноцінної соціальної адаптації. Зв'язне мовлення забезпечує не лише комунікацію, а й когнітивний розвиток, регуляцію поведінки та побудову соціальних зв'язків. Особливої уваги набуває розвиток мовлення в старшому дошкільному віці, коли відбувається активне становлення мовленнєвої діяльності. Аутистичні порушення суттєво ускладнюють цей процес, вимагаючи від фахівців застосування специфічних методик та інструментів. На цьому тлі особливої ваги набуває використання цифрових технологій, які можуть створювати додаткові можливості для розвитку мовлення. Цифровізація відкриває нові перспективи індивідуалізації освітнього процесу та врахування особливостей сприймання інформації дітьми з аутистичними порушеннями. Розробка та впровадження цифрових методик може стати ефективним засобом корекційно-розвивального впливу. Водночас, теоретичне та наукове осмислення цього напрямку наразі є недостатнім. Відсутність чітких концептуальних підходів до використання цифрових засобів у розвитку зв'язного мовлення дітей з аутистичними

порушеннями обумовлює необхідність глибокого дослідження проблеми. Тема дисертації відповідає пріоритетам інклюзивної освіти та цифрової трансформації освітнього середовища. Актуальність дослідження також зумовлена необхідністю підтримки педагогів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. Підвищення ефективності мовленнєвого розвитку цієї категорії дітей може істотно вплинути на якість їхнього життя. Тема дослідження має вагоме значення як з наукової, так і з практичної точки зору. Особливу увагу приділено розробці педагогічних умов і моделей, які інтегрують інноваційні засоби в інклюзивну практику. Такий підхід сприяє підвищенню мотивації та залученості дітей до освітнього процесу. Дослідження враховує потреби не лише дітей, а й педагогів та батьків, створюючи підґрунтя для партнерської взаємодії. Актуальність теми зумовлена також потребою у створенні методологічного підґрунтя для цифровізації інклюзивної освіти. Інтеграція цифрових технологій у роботу з дітьми з аутистичними порушеннями потребує наукового супроводу. Це дозволить уникнути фрагментарності та неефективного використання окремих цифрових рішень. Сучасні освітні виклики вимагають системного підходу до формування мовленнєвої компетентності в умовах інклюзивної освіти. Запропонована тема дозволяє поглибити розуміння ролі цифрових ресурсів у формуванні мовлення. Тема дослідження є своєчасною та відповідає стратегії розвитку інклюзивної освіти в Україні. Вона також узгоджується з концепцією Нової української школи, що передбачає особистісно орієнтоване навчання. Таким чином, актуальність теми зумовлена як соціальними, так і науково-педагогічними чинниками.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Перший розділ дисертації, присвячений психолого-педагогічним засадам розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку, виконує важливу функцію теоретико-методологічного підґрунтя дослідження. Він логічно структурований, узгоджений із загальною метою наукової роботи та сприяє цілісному розумінню сутності проблеми.

Авторка ґрунтовно висвітлює етапи мовленнєвого розвитку дитини, підкреслюючи роль зв'язного мовлення як вищої форми мовленнєвої діяльності. Розглянуто функціонування мовлення в контексті когнітивного та емоційно-особистісного розвитку, що є особливо важливим у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Також, авторка систематизує здобутки українських науковців у галузі дошкільної освіти, зокрема, розвитку мовлення дітей зазначеної вікової групи. Особливо цінною є класифікація методичних підходів, що застосовуються для формування зв'язного мовлення в закладах дошкільної освіти.

У першому розділі, авторка ретельно аналізує наукові джерела щодо нормативного розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку, окреслює основні компоненти та рівні сформованості цієї мовленнєвої функції. Подано змістову характеристику основних видів зв'язного мовлення

– описового, розповідного, пояснювального тощо, що свідчить про глибоке розуміння предмета дослідження.

У підрозділі 1.3 розглянуто аутизм як педагогічну проблему. Зроблено акцент на складнощах мовленнєвого розвитку дітей із розладами аутистичного спектру, подано психолого-педагогічну характеристику цієї категорії дітей. Важливо, що у зазначеному підрозділі авторка розкриває специфіку зв'язного мовлення саме в умовах аутистичних порушень, вказуючи на порушення комунікації, семантичної узгодженості та послідовності висловлювань, що є ключовими для обґрунтування подальшого емпіричного дослідження.

У підрозділі 1.4 розглянуто сучасний стан інклюзивної освіти в Україні. Авторка ґрунтується на сучасних дослідженнях, висвітлює проблеми реалізації інклюзії в закладах дошкільної освіти, підкреслює необхідність міждисциплінарної взаємодії фахівців. У цьому контексті логічно підведено до необхідності пошуку нових методичних рішень, зокрема через цифровізацію освітнього процесу.

Загалом перший розділ дисертаційної роботи є переконливим у плані теоретичного обґрунтування теми. Його зміст відзначається системністю, логічністю, високим рівнем аналітичності. Авторка глибоко орієнтується в предметі дослідження, вміло інтегрує психологічні, педагогічні та лінгвістичні підходи до проблеми. Варто відзначити наявність чітко окреслених наукових позицій, лаконічне узагальнення досвіду попередників, а також аргументоване визначення дослідницьких прогалів, які потребують подальшого наукового опрацювання.

Розділ виконує важливу функцію обґрунтування актуальності та наукової новизни теми дисертації, і цілком відповідає вимогам до теоретико-методологічного підґрунтя дослідження.

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячено глибокому теоретичному аналізу методологічних основ розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями із залученням цифрових технологій. Авторка детально обґрунтовує доцільність використання діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів як базових у процесі мовленнєвого розвитку дітей із РАС. Виокремлення підрозділів, присвячених ігровій діяльності, мовленнєвим ситуаціям та вправам, підсилює практичну цінність теоретичних засад, викладених у дослідженні. Обґрунтовано, що ігрова діяльність є органічним компонентом навчального процесу для дітей дошкільного віку, а її цифрове наповнення підвищує мотивацію та індивідуалізує освітню траєкторію дитини.

Увага до термінологічного апарату (поняття «мовленнєві ігрові ситуації», «комп'ютерні мовленнєві вправи» тощо) свідчить про прагнення авторки до системності та узгодженості наукового апарату дослідження. У розділі виразно простежується зв'язок між теоретичними підходами й конкретними педагогічними рішеннями, що є сильною стороною роботи.

У тексті вдало розкрито й сучасні вимоги до організації інклюзивного освітнього простору в умовах цифровізації, зокрема роль адаптивного

середовища, комп'ютеризації та технологічного забезпечення. Висновки розділу є логічним узагальненням викладеного матеріалу та демонструють чітке розуміння авторкою ролі методологічного підґрунтя в організації ефективного педагогічного процесу.

Третій розділ має важливе значення для структури дисертаційного дослідження, оскільки присвячений аналізу цифровізації як інноваційного засобу розвитку зв'язного мовлення у дітей з аутистичними порушеннями. Авторка демонструє глибоке розуміння сутності цифрових трансформацій в освітній сфері, розмежовує терміни, що часто ототожнюються в сучасній науковій літературі. До позитивних аспектів слід віднести наукове обґрунтування понять «освітнє середовище» та «цифровий простір», а також ґрунтовний огляд зарубіжного досвіду впровадження цифрових технологій в інклюзивну освіту. Варто також відзначити увагу до нормативної бази цифрового розвитку в Україні, що підсилює практичну значущість дослідження. Увага до сучасних ІКТ, прикладів цифрових інструментів та технологій роботи з дітьми з аутизмом є однозначною перевагою розділу. Авторка чітко показує, як цифрові рішення впливають на розвиток мовлення, соціальних навичок та когнітивних процесів. Позитивно сприймається розмежування технологій за видами впливу: мовленнєвий, соціальний, комунікативний.

Загалом, розділ написано на високому науковому рівні, він має актуальне змістове наповнення та повністю відповідає цілям і завданням дисертаційного дослідження.

Четвертий розділ дисертації присвячено дослідженню стану розвитку зв'язного мовлення дітей з аутистичними порушеннями в сучасній педагогічній практиці із залученням цифрових технологій, що є логічним продовженням попереднього теоретичного аналізу. Авторка детально охарактеризувала програмно-методичне забезпечення, яке використовується в інклюзивних закладах дошкільної освіти, обґрунтувала його значення для формування мовленнєвих компетентностей. Особливої уваги заслуговує аналіз освітніх програм, рекомендованих МОН України, та їхня адаптація до потреб дітей з розладами аутистичного спектра. Ретельно представлено результати анкетування педагогів і батьків, що дає змогу оцінити рівень їхньої підготовленості до роботи з дітьми, які мають порушення мовлення. Важливо, що авторка вказує на потребу в підвищенні кваліфікації педагогічного персоналу для ефективного використання цифрових засобів. Значущим є також розроблення діагностичного інструментарію, який відповідає вимогам науковості та практичності. Висвітлення критеріїв оцінки розвитку зв'язного мовлення створює науково обґрунтовану основу для подальшої корекційної роботи. Авторка влучно виділила три основні критерії (когнітивно-мовленнєвий, комунікативно-діяльнісний, емоційно-етичний), що дозволяє системно оцінювати прогрес дітей. Обґрунтовані педагогічні умови розвитку мовлення свідчать про глибоке розуміння практичних аспектів інклюзивної освіти. Важливо, що ці умови підтверджені результатами педагогічного експерименту. Інноваційною є розробка

цифрової програми «МовоГрай», адаптованої до змісту Базового компонента дошкільної освіти. Зміст програми зорієнтовано на актуальні потреби мовленнєвого розвитку дітей з РАС. Авторка детально аналізує роль позитивної мотивації та партнерської взаємодії у педагогічному процесі, що значно підсилює ефективність використання цифрових інструментів.

У цілому, розділ вирізняється високим рівнем наукової обґрунтованості, методологічною цілісністю та значною практичною цінністю для інклюзивної дошкільної освіти.

П'ятий розділ дисертації є логічним завершенням експериментального дослідження, спрямованого на перевірку ефективності запропонованої методики. Авторка чітко структурувала зміст експериментальної методики за трьома етапами: пізнавально-мовленнєвим, діяльнісно-комунікативним та емоційно-етичним. У кожному з етапів простежується продумана логіка педагогічного впливу, яка відповідає віковим та психофізіологічним особливостям дітей з аутистичними порушеннями. Важливою перевагою є залучення цифрових ресурсів не лише як додаткового інструменту, а як цілісного компонента освітнього процесу. Висвітлено зміст занять із використанням комп'ютерної програми «МовоГрай», що є інноваційним та практично значущим інструментом. Авторка детально описує форми, методи й засоби організації занять на кожному етапі, акцентуючи увагу на розвитку зв'язного мовлення в різних комунікативних ситуаціях. До сильних сторін можна віднести поєднання індивідуальної, групової та партнерської взаємодії за участю батьків. Практична реалізація методики засвідчила системність і цілеспрямованість педагогічного впливу. Зміст занять відповідає вимогам Базового компонента дошкільної освіти й сучасним запитам інклюзивного освітнього середовища. Узагальнення результатів експерименту засвідчує позитивну динаміку у розвитку мовлення дітей, що свідчить про валідність і практичну значущість розробленої моделі. У роботі наявні переконливі кількісні та якісні характеристики результатів. Загалом, розділ демонструє високий науково-практичний рівень реалізації дослідження та доводить результативність запропонованої методичної моделі.

Висновки до дисертації вирізняються високим рівнем наукової аргументованості, структурованістю й відповідністю поставленим завданням дослідження. Авторка чітко окреслила теоретико-методологічну платформу розвитку зв'язного мовлення дітей з аутистичними порушеннями, продемонструвавши глибоке розуміння міждисциплінарного контексту проблеми. Здійснено всебічний аналіз категоріального апарату, що свідчить про високий рівень понятійно-термінологічної культури дослідження. Важливою науковою новизною є інтеграція цифрових засобів у процес розвитку мовлення дітей з аутизмом, що розглянуто не лише як технологічну інновацію, а як педагогічну стратегію. Висновки базуються на результатах обґрунтованого експерименту та підтверджують гіпотезу дисертації. Заслуговує на особливу увагу системний підхід до вивчення міжнародного досвіду, нормативно-правових аспектів і адаптації цифрового середовища до потреб дітей з ООП. Загалом, висновки є логічним завершенням ґрунтовного

дослідження, мають практичну цінність і можуть бути основою для подальших наукових розробок у сфері інклюзивної освіти та цифровізації.

Дискусійні положення та зауваги до змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Чекан Оксани Іванівни, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. Підрозділ 1.2.1 бажано було б доповнити порівняльним аналізом зарубіжних підходів до розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку, зокрема в умовах інклюзивної освіти. Це дозволило б ширше представити контекст дослідження й обґрунтувати вибір вітчизняної методичної платформи в умовах цифровізації.

2. У підрозділі 1.3.1 розкриття специфіки мовлення дітей з аутистичними порушеннями подано переважно у психолого-педагогічному ракурсі. Доцільно було б також представити мовленнєві порушення через призму логопедичних класифікацій, що додало б глибини аналізу проблеми та дозволило б чіткіше визначити напрямки корекційної роботи.

3. Попри належне розкриття діяльнісного та особистісно-зорієнтованого підходів, недостатньо уваги приділено когнітивно-комунікативному підходу, який також має вагоме значення в розвитку зв'язного мовлення в умовах цифрового середовища.

4. Четверте зауваження стосується недостатньої деталізації щодо результативності використання описаних цифрових засобів у контексті українських реалій: доцільно було б подати приклади успішних кейсів або досліджень з вітчизняної практики.

5. Третій розділ потребує більш чіткого структурування підрозділу 3.3, зокрема варто розділити опис ІКТ за функціональними блоками з урахуванням вікових і мовленнєвих особливостей дітей.

6. У підрозділі 4.2 не подано достатньо прикладів або описів конкретних форм і методів підготовки батьків та асистентів вихователів до цифрової роботи з дітьми — цей аспект потребує розширення.

7. Сьоме зауваження стосується доцільності подальшої верифікації діагностичного інструментарію на більшій вибірці, що дозволило б підвищити достовірність отриманих результатів та узагальнень.

Висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є завершеним, самостійним науковим дослідженням і містить нові, обґрунтовані наукові результати.

Також, варто зазначити, що зміст, структура та результати проведеного дослідження повною мірою відповідають положенням паспортів наукових спеціальностей 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова) та 13.00.03 – корекційна педагогіка. Актуальність теми, міждисциплінарний підхід, методичне забезпечення й експериментальна перевірка дають підстави вважати, що дисертаційна робота може бути представлена до захисту за обома зазначеними спеціальностями.

Загальний висновок. Рецензована дисертаційна робота Чекан Оксани Іванівни «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами

цифровізації», є завершеним, самостійним дослідженням і може бути рекомендованою до захисту.

Доктор педагогічних наук, професор І. А. Княжева: На сьогодні проблема ранньої діагностики та надання корекційної допомоги дітям із розладами аутистичного спектра (РАС) є надзвичайно актуальною, оскільки кількість дітей з означеними розладами зростає не лише в Україні, але й у світі. Відтак, я високо оцінюю намагання Оксани Іванівни Чекан розкрити особливості роботи зі спеціальним контингентом дітей. Водночас, матеріал, що сьогодні репрезентовано відповідає декільком напрямам – параметрам корекційної педагогіки, дошкільної лінгводидактики, теорії та методиці навчання. Тому я прошу і рецензентів, і дисертанта подумати над коригуванням тематики дослідження.

Доктор педагогічних наук, професор Т. Ю. Осипова: Формування мовлення у дітей з РАС є складним і тривалим процесом, що вимагає застосування індивідуальних методик та спеціалізованих підходів. Затримки мовленнєвого розвитку часто призводять до обмежених можливостей для соціальної взаємодії, ускладнюють вираження потреб, емоцій та почуттів, що нерідко призводить до соціальної ізоляції. Мені імponує сучасний підхід до розробки проблеми, адже цифровізації наразі є дієвим механізмом полегшення як роботи вихователів, так і механізмом зниження напруження у навчанні дітей з розладами аутистичного спектра. Отже, я рекомендую роботу до подання в спеціалізовану раду із захисту дисертацій за умови виправлення всіх зауважень.

Доктор педагогічних наук, професор В. А. Балакірєва: Діти з аутизмом стикаються з низкою серйозних порушень розвитку, зокрема в мовленнєвій сфері. Однією з ключових проблем є розвиток розуміння мовлення та комунікаційних навичок. Комунікаційні труднощі, обмежена або відсутня мовленнєва активність, а також специфічні поведінкові особливості значно ускладнюють соціальну адаптацію таких дітей та процес їхнього навчання. Я підтримую роботу і раджу врахувати думку членів семінару щодо необхідності розширення профілю дисертації.

Доктор педагогічних наук, професор А. Б. Соколова: Клінічна та психолого-педагогічна картина аутистичних розладів особистості є дуже складною та різноманітною, якщо порівняти з іншими порушеннями розвитку. У них майже завжди спостерігаються виражені мовленнєві порушення, перш за все це проблеми з рівнем функціонування когнітивних та мовленнєвих процесів: гнозис (зоровий, фонематичний, лицьовий), соматогнозис та ідеаторний/ідеомоторний праксис, комунікативних навичок, емоційного розпізнавання, концептуалізація, узагальнення, категоризація, вербальна пам'ять, парадигматичні та синтагматичні мовні відношення. Представлене сьогодні дослідження в повній мірі відповідає тенденціям посилення уваги до індивідуальних особливостей дітей з різними формами розумової активності, інтелектуального розвитку. Дисертантка чітко окреслила дидактичні параметри впровадження спеціальної методики, що активізує цифрові інструменти в освіті. Разом із тим хочу наголосити на

необхідності переосмислення профілю роботи – можливо слід подумати щодо захисту дисертації за двома спеціальностями: 13.00.02 та 13.00.03. Отже, я пропоную Оксані Іванівні уточнити тему дисертаційного дослідження в такій редакції: «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації».

Учений секретар наукового семінару, кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Галіцан представила відомості щодо апробації основних положень дисертації, повноти опублікованих наукових результатів О. І. Чекан та проєкт рішення висновку.

Відомості про повноту надрукованих наукових результатів автора

статті у виданнях, що індексуються у Scopus або Web of Science

1. Bogush A., Chekan O., Ivanova V., Popovych N., Palahnyuk O. Digitalization as a Tool for the Speech Development of Older Preschool Children with Autistic Disorders. *WSEAS Transactions on Computer Research* : scientific journal. Athens, Greece, 2025. Vol. 13. P. 170–177. ISSN: 1991-8755 (Print), 2415-1521 (Online). DOI: 10.37394/232018.2025.13.17. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/12413>. [Scopus]
2. Chekan O., Barna K., Forostian O., Sokolova H., Raievska Y. Effectiveness of Information and Communication Programmes for Children with Special Educational Needs in the Context of Speech Development *International Journal of Child Health and Nutrition*: peer-reviewed journal. 2024. Vol. 13, № 3. P. 151–161. ISSN: 1929-4247 (online). DOI: <https://doi.org/10.6000/1929-4247.2024.13.03.4>. [Scopus][WOS]
3. Chekan O., Haiash O., Liubchenko I., Popovych N., Barna K. Inclusive education: approaches and methods of working with children with special needs. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*: scientific journal. Braga, Portugal, 2023. Vol. 16, Num. 03. P. 639–647. ISSN: 2316-9907 DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v16.n3.639-647>. URL: https://www.researchgate.net/publication/376303194_Inclusive_Education_approaches_and_methods_of_working_with_children_with_special_needs [WOS]
4. Chekan O., Kasianenko O., Barna K. Enhancing language development in autistic preschoolers through corrective interventions. *Multidisciplinary Reviews*: multidisciplinary journal. Brazil: Malque Publishing, 2024. Vol. 1–7. ISSN: 2595-3982. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe045>. [Scopus]
5. Kolupayeva A. A., Taranchenko O. M., Koval-Bardash L. V., Chekan O. I., Nakonechna L. M. Pedagogical technology in teaching children with special educational needs in the context of inclusive education. *Apuntes Universitarios*: journal. Peruana, 2022. Vol. 12 (3). P. 38–56. ISSN: 2304-0335. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732652/> [WOS]
6. Chekan, O. Didactic model of formation of professional competence of future teachers of preschool children by means of computer technology. *Didactica*

slovenica: pedagogska obzorja: znanstvena revija za didaktiko. 2017. №32. P. 20-29. ISSN: 0353-1932. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/12413>. [Scopus].

статті у фахових виданнях України

1. Чекан О. І., Ільтьо Г. Ф., Марценюк В. А. Сутність і тлумачення ключових термінів інклюзивної освіти в міжнародному та українському контексті: акцент на професійну роль асистента вихователя в освітньому процесі. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія: Педагогіка, Право, Економіка, Державне управління, Техніка, Історія та археологія: наук. журн.* Київ, 2025. – № 5 (35). – С. 1458-1467.

2. Чекан О. І. Інклюзивна освіта в закладах дошкільної освіти: нормативно-правові зміни та перспективи впровадження *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи: науковий журнал*. Ужгород : ВД "Гельветика", 2025. № 7. С. 39–43. ISSN 3041-1041 (print); 3041-105X(online) DOI: 10.32782/ped-uzhnu/2024-7-7. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/12593>.

3. Чекан О. І. Мовленнєво-ігрова діяльність як засіб розвитку зв'язного мовлення у дітей з аутистичними порушеннями. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки: науковий збірник*. Одеса: ВД "Гельветика", 2024. № 5(364). С. 101-107. ISSN: 2227-2844 (print). DOI: 10.12958/2227-2844-2024-5(364)-101-107.

4. Чекан О. І., Попович Н. Ф., Марценюк В. А. Аналіз освітньо-виховних планів щодо розвитку зв'язного мовлення дітей з аутизмом в інклюзивних групах ЗДО засобами цифровізації. *Health & Education: науковий журнал*. Рівне: ВД "Гельветика", 2024. Вип. 4. С. 154-159. ISSN 2786-7919 (print) 2786-7927 (online). DOI: <https://doi.org/10.32782/health-2024.4.21>.

5. Чекан О. І. Міждисциплінарний аналіз розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями. *Inclusion and Diversity: науковий журнал*. Суми: ВД "Гельветика", 2024. Вип. 4 С. 24-29. ISSN: 2893-4367. DOI: <https://doi.org/10.32782inclusion2024.4.5> URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/article/view/367>.

6. Чекан О. І., Барна Х. В. Формування мовленнєвої діяльності дошкільників як проблема логопедії. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*. Одеса: ВД "Гельветика", 2023. Вип. 59. С. 94-97. ISSN: 2663-6085 (print) ISSN: 2663-6093 (online). DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/59.19>.

7. Чекан, О. Роль комп'ютерних програм у корекційно-розвитковій роботі з дітьми з особливими потребами. *Наука і освіта: науково-практичний журнал*. Одеса, 2023. № 2. С. 89-94. ISSN: 2311-8466 (print) ISSN: 2414-4665 (online). DOI: 10.24195/2414-4665-2023-2-19.

8. Чекан О. І. Зарубіжний досвід використання інформаційно-комунікативних технологій у дошкільній освіті дітей з ООП. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*.

Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць. Київ: ВД "Гельветика", 2023. Вип. 93. С. 132-136. ISSN: 3083-5690 (online), ISSN: 3083-5682 (print). DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.93.27>.

9. Чекан О. І. Психологічні засади розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія: Педагогіка, Серія: Право, Серія: Економіка, Серія: Державне управління, Серія: Техніка, Серія: Історія та археологія*: науковий журнал. Київ, 2024. № 4(22). С. 1091-1100. ISSN 2786-6300 (print). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-4\(22\)-1091-1100](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-4(22)-1091-1100).

10. Чекан О. І. Мовлянка: комп'ютерний програмно-педагогічний засіб для розвитку мовленнєвої сфери у дітей з ООП дошкільного віку. *Inclusion and Diversity*: науковий журнал. Суми: ВД "Гельветика", 2024. Вип. 3. С. 82-86. ISSN: 2893-4367. DOI: <https://doi.org/10.32782inclusion2024.3.15>.

11. Чекан О. І. Роль цифровізації у підтримці інклюзивної освіти дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями в Україні. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*: науковий журнал. Ужгород: ВД "Гельветика", 2024. № 3. С. 48-54. ISSN: 3041-1041 (print) ISSN:3041-105X (online). DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-3-8>.

12. Чекан О. Рівні підтримки щодо організації освітнього процесу осіб з особливими потребами. *Acta Paedagogica Volynienses*: науковий журнал. Луцьк: ВД "Гельветика", 2022. Вип. 4. С. 165-169. ISSN: 2786-4693 (print) ISSN: 2786-4707 (online). DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.26>.

13. Чекан О. І. Логопедичний масаж: інновації, технології та особливості. *Інноваційна педагогіка*: науковий журнал. Одеса: ВД "Гельветика", 2022. Вип. 49, Т. 2. С. 65-68. ISSN: 2663-6085 (print) ISSN: 2663-6093 (online). DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.2.13>.

14. Чекан О., Барна Х., Кас'яненко О. Концептуальні засади розвитку зв'язного мовлення дітей із ЗНМ в ігровій діяльності. *Acta Paedagogica Volynienses*: науковий журнал. Луцьк: ВД "Гельветика", 2022. Вип. 3. С. 145-150. ISSN: 2786-4693 (print) ISSN: 2786-4707 (online). DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.21>.

15. Чекан О. І., Попович О., Граб О. Мовленнєво-комунікативний розвиток і навчання переказуванню дітей з особливими освітніми потребами за опорними малюнками. *Актуальні питання гуманітарних наук*: збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім "Гельветика", 2021. Вип. 37, Т. 3. С. 274-282. ISSN 2308-4855 (print), ISSN 2308-4863 (online). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-3-42>.

16. Чекан О. І., Барна Х. В., Березюк Б. А. Методика використання інноваційних пристроїв технології ай-трекінгу в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Інноваційна педагогіка*: науковий журнал. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2021. Вип. 39. С. 100-105.

ISSN: 2663-6085 (print) 2663-6093 (online). DOI: <https://doi.org/10.32843/26636085/2021/39.19>.

17. Чекан О., Санто В. Дидактична модель формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій. *Acta Paedagogica Volynienses*: науковий журнал. Луцьк: Видавничий дім "Гельветика", 2021. Вип. 5. С. 67-75. ISSN: 2786-4693 (Print) ISSN: 2786-4707 (Online). DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.5.11>.

18. Барна Х., Чекан О., Кас'яненко О., Фізер В. Особливості використання музично-ритмічних рухів у подоланні порушень звуко-складової структури слова. *Актуальні питання гуманітарних наук. Серія: Педагогіка*: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2020. Вип. 30, Т. 3. С. 218-223. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/30.212505>.

19. Чекан О., Фізер В., Ілюк Л. Дидактичний Монтессорі-матеріал як засіб розвитку творчого мислення дітей передшкільного віку під час ознайомлення з навколишнім світом. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім "Гельветика", 2019. Вип. 26, Т. 2. С. 161-171. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/26.195906>.

20. Чекан О. І., Іванова В. В., Барна Х. В. Теоретичний аспект дослідження просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з дизартрією. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*: збірник наукових праць. 2019. Вип. 2(45). С. 228-232. ISSN 2524-0609 (print). DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.45.228-232>

21. Іванова В., Чекан О., Кас'яненко О. Психолого-педагогічні аспекти розвитку соціальної поведінки у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія*: збірник наукових праць. Мукачево: МДУ, 2019. Вип. 1(9). С. 230-233. ISSN 2413-3329 (print) ISSN 2520-6788 (online). DOI: 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-230-233.

Статті у міжнародних періодичних виданнях

1. Чекан О. І. Особливості державних стандартів щодо освіти дітей дошкільного віку. *Міжнародний науковий журнал "Освіта і наука"*. Мукачево-Ченстохова: РВБ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2022. Вип. 1(32). С. 109-113. ISSN 2617-0833 (print), ISSN 2617-0841 (online) URL: <https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2022/06/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0-%D1%96-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0-2022->

http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9467/1/DEVELOPMENT_OF_READINESS_TO_LEARN_LITERACY.pdf.

2. Чекан О. І. Формування готовності до навчання грамоти у дітей, що мають ООП із недостатнім рівнем розвитку передумов письма. *Міжнародний науковий журнал "Освіта і наука"*. Мукачєво-Чєнстохова: РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2022. Вип. 2(33). С. 231-238. ISSN 2617-0833 (print), ISSN 2617-0841 (online). URL: http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9467/1/DEVELOPMENT_OF_READINESS_TO_LEARN_LITERACY.pdf

Монографії

1. Чекан О. Засоби цифровізації у системі інклюзивної освіти України для дітей дошкільного віку. *Вектори розвитку сучасної освіти: духовність, взаємодія, комунікація, компетентність*: колективна монографія / за ред. Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець. Ужгород: РІК-У, 2024. С. 393–408. DOI: <https://doi.org/10.35387/edu-mono.0122.2024>. ISBN: 978-617-8390-33-4.

2. Чекан О. І. Особистісно-зорієнтований підхід у векторі розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації. *Інноваційно-технологічні засади підготовки фахівців до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти*: колективна монографія / за ред. К. Л. Крутій. Київ: Маріупольський держ. ун-т, 2025. С. 274–306. DOI 10.31339/2025-1.307. ISBN 978-617-7495-95-5.

3. Чекан О. І. Інклюзивна освіта в дошкільних закладах України: стан, специфіка та програмно-методичне забезпечення. *Development trends in special and inclusive education in the context of the European dimension: theory and practice*: scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. С. 224–255. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-457-3-12>.

4. Чекан О. І. Теоретичні засади розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку засобами інформаційно-комп'ютерних технологій. *Професійна підготовка фахівців у системі дошкільної та початкової освіти в умовах полікультурного середовища : теорет.-практ. аспект*: колективна монографія / за заг. ред. В. І. Кобаля. Мукачєво: Редакц.-вид. центр МДУ, 2021. С. 70–89. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/publ/REF-0000796272>. ISBN 978-617-7495-40-0.

5. Чекан О. Теоретичні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації: монографія. Мукачєво: МДУ, 2025. 290 с. DOI 10.31339/2025-1.307. ISBN 978-617-7495-95-5.

Посібники, підручники, навчально-методичні видання

1. Чекан О. Планування освітньої діяльності в інклюзивній групі закладу дошкільної освіти: методичний посібник для асистентів вихователки інклюзивної групи: навч. вид. Мукачєво: МДУ, 2025. 32 с. DOI: 10.31339/2025-Р.32. ISBN 978-617-7495-96-2.

2.Чекан О. Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації (комп'ютерна програма «МовоГрай»): програма. Мукачево: МДУ, 2025. 140 с. DOI: 10.31339/2025-R.140. ISBN 978-617-7495-97-9.

3.Спеціальна методика розвитку мовлення: практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. 016 Спеціальна освіта / уклад. О. І. Чекан. Мукачево: МДУ, 2022. 51 с.

4.Логопедичні ігри та рання логопедична корекція : практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. 016 Спеціальна освіта / уклад. О. І. Чекан. Мукачево: МДУ, 2022. 48 с.

5.Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення : опорні конспекти лекцій у схемах і таблицях з дисципліни для здобувачів спец. 016.01 "Спеціальна освіта. Логопедія", першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Ч. I / уклад. О.І. Чекан. Мукачево: МДУ, 2022. 54 с.

6.Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення : опорні конспекти лекцій у схемах і таблицях з дисципліни для здобувачів спец. 016.01 "Спеціальна освіта. Логопедія", першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Ч. II / уклад. О.І. Чекан. Мукачево: МДУ, 2022. 50 с.

7.Комп'ютерні технології в роботі з дітьми: конспект лекцій у схемах і таблицях для здобувачів денної та заочної форми навчання спец. 012 "Дошкільна освіта". Ч. I / уклад. О. І. Чекан. Мукачево: МДУ, 2020. 126 с.

8.Комп'ютерні технології в роботі з дітьми: конспект лекцій у схемах і таблицях для здобувачів денної та заочної форми навчання спец. 012 "Дошкільна освіта". Ч. II / уклад. О. І. Чекан. Мукачево: МДУ, 2020. 126 с.

Матеріали апробаційного характеру

1.Чекан О. Інновації в інклюзивній освіті: роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку дітей з аутистичними розладами. *Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти*: зб. наук. праць за матеріалами I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 25 жовт. 2024 р. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. С. 135–139.

2. Чекан О. І. Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів*: зб. тез доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 16 трав. 2024 р. / гол. ред. Т. Д. Щербан. Мукачево: МДУ, 2024. С. 224–226.

3. Чекан О. І. Аутизм як педагогічна проблема: комунікативно-когнітивні аспекти. *Становлення особистості: персоногенетичний контекст*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 23–24 квіт. 2024 р. / ред. кол., гол. ред. Т. Д. Щербан. Мукачево: МДУ, 2024. С. 125–126.

4. Чекан О. Використання комп'ютерних ігор у роботі з дітьми, що мають ООП: досвід науковців. *Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки. Вип. 9: Спеціальна та інклюзивна освіта : теорія,*

методика, практика: матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 30–31 берез. 2023 р. / гол. ред. І. А. Малишевська. Умань: УДПУ ім. П. Тичини, 2023. С. 194–197.

5. Чекан О. І. Правове регулювання освіти дітей з особливими освітніми потребами: аналіз законодавчих та нормативних актів. *Фребелівська педагогіка в сучасній освіті: вимоги, тренди, перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. Участю, 20–21 квіт. 2023 р. Івано-Франківськ, 2023. С. 92–94.

6. Чекан О. І. Організація освіти для осіб з особливими потребами: аналіз рівнів підтримки. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції*: зб. тез доп. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 26–27 жовт. 2023 р. / гол. ред. Т. Д. Щербан. Мукачево: МДУ, 2023. С. 500–505.

7. Чекан О. І. Використання комп'ютера для розвитку мовленнєвої сфери у дітей з особливими потребами дошкільного віку: наукові підходи та практичний досвід. *Сімдесят шості економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки*: матеріали Міжнар. мультидисциплінар. наук. інтернет-конф., Львів, Україна – Переворськ, Польща, 22–23 черв. 2023 р. Львів: ФО-П Шпак В. Б. С. 63–66. ISSN 2522-963X. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4406/>.

8. Чекан О. І. Теоретична складова інформаційно-комунікативних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку, що мають ООП. *Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі*: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–21 квіт. 2023 р. Київ, 2023. Ч. 1. С. 184–188.

9. Чекан О. Використання комп'ютерних ігор у роботі з дітьми, що мають ООП: досвід науковців. *Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки. Вип. 9: Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика*: матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф., 30–31 берез. 2023 р. Умань: Візаві, 2023. С. 194–198.

10. Чекан О. Розвиток інклюзивної освіти України в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі*: зб. тез доп. IV Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Мукачево, 4 листоп. 2022 р. Мукачево: МДУ, 2022. С. 270–272.

11. Чекан О. Інформаційно-комунікативні технології у роботі з дітьми логопатами дошкільного віку. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції*: зб. тез доп. VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 27–28 жовт. 2022 р. Мукачево: МДУ, 2022. С. 286–288.

12. Чекан О. Основні засади партнерства батьків та педагогів у роботі з дітьми, що мають ООП. *Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців спеціальної освіти*: зб. тез доп. І наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. Участю, м. Ужгород, 20–21 жовт. 2022 р. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. С. 164–170.

13. Чекан О. І. Теоретико-методологічні аспекти освітнього процесу сучасного дошкільника з ООП. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів*: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 12–13 трав. 2022 р. / гол. ред. Т. Д. Щербан. Мукачево: МДУ, 2022. С. 211–213.

ВИСНОВОК

1. Уважати, що дисертація Оксани Іванівни Чекан з теми «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язаного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації», представлена на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, є завершеним самостійним дослідженням з актуальної проблеми, відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

1.1 Уважати, що дисертаційне дослідження містить наукову новизну: уперше розроблено й науково обґрунтовано концепцію розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації, що охоплює методологічний (особистісно-зорієнтований і діяльнісний підходи), теоретичний (педагогічні умови, зміст мовленнєвого розвитку), технологічний (модель та експериментальна методика); схарактеризовано психолого-педагогічні засади розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями; розкрито сутність понять «зв'язне мовлення», «аутистичні розлади», «засоби цифровізації», «розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями»; визначено й обґрунтовано педагогічні умови розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації: спрямованість освітньо-виховного процесу інклюзивної групи ЗДО на розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації; наявність позитивної мотивації щодо розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації; організація партнерської взаємодії вихователів, асистентів вихователки інклюзивної групи та батьків дітей з аутистичними порушеннями засобами цифровізації; схарактеризовано критерії (когнітивно-мовленнєвий, комунікативно-діяльнісний, емоційно-етичний) із відповідними показниками та рівні розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації (достатній, задовільний, низький та відсутність зв'язного мовлення); розроблено експериментальну методику розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації (пізнавально-мовленнєвий, діялісно-комунікативний, емоційно-етичний етапи). Набула подальшого розвитку теорія і методика розвитку зв'язного мовлення дітей молодшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації.

1.2. Уважати, що дисертаційне дослідження має практичну значущість. розробленні експериментальної методики розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації, створенні структурно-функціональної моделі її реалізації в інклюзивних групах ЗДО, а також у впровадженні експериментальної авторської комп'ютерної програми «МовоГрай» як дидактичного інструменту педагогічної роботи з дітьми-аутистами. Розроблено освітню програму, що охоплює три тематичні розділи («Ознайомлення дітей із персональним комп'ютером, планшетом, ноутбук, смартфоном та айфоном», «Засоби цифровізації у дії», «Розвиток зв'язного мовлення засобом комп'ютерної програми «МовоГрай»). До кожного з розділів подано тематику занять, освітні завдання, методи та прийоми розвитку зв'язного мовлення, опорну лексику, матеріали до занять, цифрові засоби супроводу. Програма адаптована до особливостей сприймання, пізнавальної активності та комунікативних можливостей дітей з аутистичними порушеннями, забезпечує поетапний розвиток у них мовленнєвих умінь засобами ігрових форм роботи, цифрових вправ, мультимедійних сценаріїв, які стимулювали позитивну мотивацію мовленнєвого самовираження, зменшували тривожність під час мовленнєвої взаємодії, активізації діалогічного та монологічного мовлення. Підготовлено методичні рекомендації до використання комп'ютерної програми «МовоГрай» (КП «МовоГрай») у педагогічній практиці.

2. Затвердити висновок засідання наукового (фахового) семінару Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» про дисертацію Оксани Іванівни Чекан з теми «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з аутистичними порушеннями засобами цифровізації», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).

2.1. Дисертація відповідає науковій проблематиці досліджень кафедри теорії та методики дошкільної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» «Освітні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти у сучасному освітньому просторі» (номер державної реєстрації 0124U000210) та науковій темі кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (номер державної реєстрації 0120U002014).

2.2. Рекомендувати вченій раді Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» скоригувати тему дисертації в такій редакції: «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації».

2.2. Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес «Ужгородського національного університету» (акт про впровадження від 17.04.2025р.), «Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка» (довідка про впровадження №34-н від 16.05.2025р.), Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка про впровадження №906/29 від 26.05.2025р.), Мукачівський державний університет (довідка про впровадження №653 від 02.05.2025р.), Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (довідка про впровадження №01/412 від 12.06.2025р.), Мукачівський заклад дошкільної освіти №10 Мукачівської міської ради Закарпатської області (акт про впровадження №57 від 06.03.2025р.), Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №7 «Бджілка» Хустської міської ради Закарпатської області (акт про впровадження №27 від 18.03.2025р.), Одеський спеціальний заклад дошкільної освіти «Ясла-садок» №193 компенсуючого типу Одеської міської ради (довідка про впровадження №22 /1-15 від 24.03.2025р.), Комунальний заклад «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №4 Луцької міської ради» (довідка про впровадження №128/31 від 03.03.2025 р.), Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу №126 Дарницького району м. Києва (акт про впровадження №03-27/31 від 10.03.2025р.), Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №32 Рівненської міської ради (довідка про впровадження №321/31 від 20.02.2025р.), Сумський дошкільний навчальний заклад (центр розвитку дитини) №14 «Золотий півнік» Сумської міської ради (акт про впровадження №01-36/79 від 13.05.2025р.); Міжгірський заклад дошкільної освіти №1 Міжгірської селищної ради (акт про впровадження №15 від 14.04.2025р.); Фанчиківський заклад дошкільної освіти №1 Виноградівської міської ради Закарпатської області (акт про впровадження №8 від 22.04.2025р.); Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради (довідка про впровадження №89/01-18 від 27.05.2025р.); Комунальний заклад «Спеціальна школа №1» Кропивницької міської ради (акт про впровадження від 26.03.2025р.); Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу №5 «Червона гвоздика» Черкаської міської ради (довідка про впровадження №39/1 від 17.06.2025р.); Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу №73 «Мальвіна» Черкаської міської ради (довідка про впровадження №72 від 13.06.2025р.).

2.3. **Основні результати дослідження** висвітлено у 56 наукових працях, із них – 25 статей у фахових виданнях України, 5 монографій (4 колективні); 3 статті у журналах, що індексуються у міжнародній наукометричній базі Web of Science, 3 статті у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Scopus, 2 статті – у наукових періодичних виданнях інших країн (Ченстохов, Польща), 25 – апробаційного характеру, 6 – навчально-методичних посібників, 1 програма розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами

— навчально-методичних посібників, 1 програма розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра засобами цифровізації (комп'ютерна програма «МовоГрай»), 1 свідоцтво про державну реєстрацію авторського права на твір (КП «МовоГрай»).

3. **Ухвалили:** Рекомендувати вченій раді Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» скоригувати тему дисертації в такій редакції: «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення нормотипових дітей та дітей з розладами аутистичного спектру засобами цифровізації».

Рекомендувати дисертаційну роботу Оксани Іванівни Чекан з теми «Теоретико-методологічні засади розвитку зв'язного мовлення нормотипових дітей та дітей з розладами аутистичного спектру засобами цифровізації» до попереднього розгляду і захисту в спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).

Результати голосування:

присутні – 17,

«за» – 17,

«проти» – немає.

Висновок прийнято одностайно.

Голова
наукового (фахового) семінару,
доктор педагогічних наук,
професор

Тетяна КОЙЧЕВА

Учений секретар
наукового (фахового) семінару,
кандидат педагогічних наук,
доцент

Ольга ГАЛІЦАН

